
Religion og ligestilling: Et modsætningspar?

*K*vinder, *Køn og Forskning*

har bedt en række politikere, herunder tre ministre, at forholde sig til spørgsmål om religioners betydning i forhold til ligestilling samt til muligheden for forandring af stereotype kønsrollemønstre.

Redaktionen har fået svar fra regeringens integrationsminister Rikke Hvilshøj (Venstre), den tidligere integrationsminister og nuværende undervisningsminister Bertel Haarder (Venstre) samt ministeren for ligestilling Eva Kjer-Hansen (Venstre). Også Det Radikale Venstres udviklingsordfører Naser Khader har taget stilling til denne debat.

Naser Khader

Redaktionen: Ser religion ud som en mulighed eller som en hindring for forandring af kønsrelationer?

Naser Khader: De monoteistiske religioner kan være en stor hindring for ligestillingen, idet forandringer i kønsrelationerne er yderst træge og mange hundrede år undervejs. Der er tale om mandereligioner, konstrueret af mænd til mænds fordel. Men religion kan dog bruges til at skabe forandringer, hvis man kender teksterne. Fx i islam, som jeg kender mest til: Hvis forældrene ikke vil lade deres piger uddanne sig videre, kan man argumentere med Muhammeds ord: "Uddan Jeres børn", altså ikke blot drenge. Religion kan være nyttig til at udpege forskellen mellem religiøst og kulturelt funderede skikke.

Redaktionen: Hvordan ser du på religion i forhold til målsætningerne om kønsmæssig ligestilling i det danske samfund?

Naser Khader: Jo mere religiøs man er, jo flere fællesskaber udelukker man sig fra. De meget ortodokse og konservative udøvere af de monoteistiske religioner forhindrer kvinder og piger i at deltage på lige fod med andre i samfundet. Fx ved at forbyde kvinder at modtage undervisning fra mænd eller forhindre at kvinder får et job, deltager i kurser eller weekendophold eller forhindre deltagelse i det sociale liv på arbejdspladsen. Det skaber nogle store forhindringer for at skabe ligestilling, hvis kvinderne ikke en gang kan udnytte de muligheder, som deres mindre ortodokse medsøstre har.

Generelt mener jeg, at det ikke er religionen som sådan, der skaber hindringer, men udlægningen af de religiøse tekster. Det er fortolkningen af den religiøse tekst, der skaber nye religiøse retninger som fx baptisterne, pinsebevægelsen osv., der igen viser sig i nye kulturelle koder. Derfor vil en ændring i udlægningen til kvinders og ho-

moseksuelles fordel, også afspejles i en kulturelle praksis, vaner og normer. Tag fx kvinders ret til at foretage bøn. Det er ikke kvinders opgave ifølge biblen. Alligevel har vi nu, på trods af biblens ord, kvindelige præster i den danske folkekirke. Her er sket et holdningsskifte, som ikke kan tilskrives religionens gamle tekster, men i stedet en ny vægtning af det skrevne. En lignende udvikling er langt fra utænkelig i de to andre monoteistiske religioner. De første kvindelige rabbinere er blevet udnævnt. I den islamiske verden er der nu hustruer til respekterede imamer, der så småt har overtaget rådgivning af kvinder – en slags imam-light om man vil. Det vigtigste er vilje til forandring, og der skal vi som samfund skabe de bedste betingelser, så den vilje kan blive omformet til reel ligestilling.

Bertel Haarder

Bertel Haarders enslydende og kortfattede svar til begge spørgsmål er at han:

“Ser ingen forskel”.

Rikke Hvilshøj

Redaktionen: Ser religion ud som en mulighed eller som en hindring for forandring af kønsrelationer?

Rikke Hvilshøj: Religionen er på mange måder en vejledning i, hvordan man skal leve sit liv. En hjælp til at navigere i verden. Men man kan ikke styre sit skib ud fra et forældet søkort. Hvis man ikke fortolker sin religion ud fra den tid og det samfund, man lever i, får man problemer.

I Danmark er der tros- og åndsfrihed og

plads til både troende og ikke-troende mennesker af alle afskygninger. Det står ligefrem i grundloven. Ligeså grundlæggende er det, at mænd og kvinder er ligeværdige og skal have lige respekt og muligheder for at udfolde sig. Dette kan der ikke gås på kompromis med.

Tvangsægteskaber, pigeomskæring, brudebrændinger, retsløshed for voldtægts ofre og underkuelse af kvinder gennem isolation, vold og urimelig kropstildækning burde ikke finde sted nogen som helst steder, men desværre er det traditioner, som videreføres rundt omkring i verden i dag. Nogle af dem også i Danmark. Ofte er religionen begrundelsen for, at disse uhyrligheder finder sted. Ikke nødvendigvis religionen i sig selv, men den måde hvorpå religionen bliver brugt og fortolket.

Er det så religionernes skyld, eller er det enkelte menneske, der har ansvaret? Jeg mener det sidste.

Det enkelte menneske har et ansvar over for samfundet og sine medmennesker. Hvis man som en troende person føler dette ansvar, bør det også være forankret i ens religiøsitet. Eller i det mindste bør ens tro ikke kunne stille sig i vejen for, at man er ansvarlig og respektfuld over for sine medmennesker af begge køn.

Af disse grunde er det efter min opfattelse helt naturligt, at man som troende i et moderne demokratisk samfund gør op med forældede og kvindeundertrykkende traditioner, uanset hvilke religiøse dogmer nogen måtte påberåbe for at forsvare disse traditioner. En ansvarlig religiøsitet hviler på det almindelige frihedsprincip: Grænsen for min frihed er der, hvor din frihed begynder. De store religioner er så stærke og rummelige, at de bør kunne respektere dette princip, uden at nogen med rimelighed kan påstå, at det undergraver religionen.

Redaktionen: Hvordan ser du på religion i forhold til målsætningerne om kønsmæssig ligestilling i det danske samfund?

Rikke Hvilshøj: Hvis troende mennesker tager deres ansvar på sig, er jeg sikker på, at religionen kan udgøre en positiv kraft – også for ligestillingen mellem kønnene.

Religionerne har jo mange gode budskaber om kærlighed, barmhjertighed, menneskeligt ansvar og sammenhold. Det er disse positive kræfter, man som troende i et demokratisk samfund må fokusere på, samtidig med at man forkaster unødvendige og forældede traditioner, som bidrager til undertrykkelse og ufrihed.

I forbindelse med integrationen af indvandrere og flygtninge, som jeg er minister for, interesserer vi os netop for, at de positive kræfter, der kan skabe integration og ligestilling, skal sejre over de negative kræfter, der vil det modsatte. For eksempel har regeringen iværksat en undersøgelse om normer og værdier i integrationsprocessen, hvor blandt andet spørgsmålet om kønsligestilling behandles, ligesom vi arbejder med en handlingsplan om kønsligestilling blandt etniske minoriteter. Det siger sig selv, at værdier og normer forankret i religiøsitet vil indgå som et element i dette.

Regeringen vil gå i rette med kvindeundertrykkende holdninger og handlinger, hvor end vi møder dem, og vi vil fortsat understøtte en aktiv ligestillingsindsats, der omfatter alle borgere i det danske samfund.

Eva Kjer-Hansen

Redaktionen: Ser religion ud som en mulighed eller som en hindring for forandring af kønsrelationer?

Eva Kjer-Hansen: Jeg er af den holdning, at hverken religion eller kultur kan eller må være en undskyldning for manglende ligestilling. Som sådan anser jeg ikke religion i sig selv for at udgøre hverken et skabende eller hindrende element for forandring af kønsrelationer.

Redaktionen: Hvordan ser du på religion i forhold til målsætningerne om kønsmæssig ligestilling i det danske samfund?

Eva Kjer-Hansen: Der hvor religion kan vise sig hindrende for kønsmæssig ligestilling er, når den pågældende tro praktiseres på en sådan måde, at den er med til at undertrykke og udelukke nogen fra dele af det danske samfund. Dette har der været flere eksempler på. Sidste efterår, udtalte mufti Shahid Mahdis sig om, at kvinder ikke har krav på respekt, når de går uden tørklæde, og at de selv bærer en del af ansvaret ved seksuelle overgreb, hvis de går udfordrende klædt. På det seneste har flere imamer prædikeret krav om, at kvinder skal være til-dækkede og underkaste sig manden.

Ikke mindst imam Raed Hleihel, der for nylig udtalte, at kvinder, som ikke er til-dækket fra top til tå, og som bruger parfu-

me, ikke vil komme i himlen. Jeg mener, at netop denne slags udtalelser er med til, med religion som middel, at nedgøre kvinder i en grad, så det krænker deres rettigheder som selvstændige individer. Udtalelserne om at kvinder er underlagt mænd sker under dække af religion, og det er en hån mod kvinder som ligeværdige borgere i Danmark.

Inden for andre trosretninger ses også tegn på begrænsninger i kvindens rettigheder. Jeg vil ikke acceptere, at mænds og kvinders rettigheder bliver undertrykt ved henvisning til Koranen, Bibelen eller andre hellige skrifter.

Det er min opfattelse, at det er et problem, når religion praktiseres, så det begrænser kvinders muligheder i samfundet. Derfor er der brug for fortsat dialog om ligestilling og religion.